

OF THE NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN

SERIES OF SOCIAL AND HUMAN SCIENCES

ISSN 2224-5294

Volume 4, Number 308 (2016), 59 – 65

IMPROVING THE MECHANISM OF STRATEGIC MANAGEMENT TO PROVIDE AUTO REPAIR SERVICES

Zh. T. Alieva¹, A. M. Yessirkepova², I. S. Polezhayeva²

¹JSC “Narxoz University”, Almaty, Kazakhstan,

²South Kazakhstan State University named after M. Auezov, Shymkent, Kazakhstan

E-mail: a.zhanna_77@mail.ru

Key words: repair of motor vehicles, management strategy, optimization model.

Abstract. Due to the significant increase in the number of cars in Kazakhstan and manifest crises need to repair vehicles increases. The car can be called more than any other modern invention. Car in tandem with relevant industries began its existence more than a century ago and disproportionately affected the economic development worldwide. Mobility is the cornerstone of progress in all countries. It follows that a necessary condition for a reasonable understanding of any society is the appreciation of the historical evolution of transport. Obviously, the hallmark of mobility in the world in the twentieth century is the car. Most Kazakhs today depend on the cost-effectiveness and ease of use of a vehicle for personal pleasure and work. The car has become the most valuable asset, both culturally and economically. In this regard, the activities of small and medium enterprises engaged in the maintenance and repair of motor vehicles, must go to a new level. This is possible only with the development strategy, setting goals with the release of their priorities, and the constant search for problems and attempt to continuous improvement. The article presents the factors affecting the efficiency of automobiles, given the number of employees in small and medium enterprises in the Republic of Kazakhstan and South Kazakhstan involved maintenance and repair of vehicle, recommendations on the strategy of automotive enterprises.

ӨЖ 346.26

АВТОКӨЛІКТІ ЖӨНДЕУ ЖҰМЫСТАРЫН ЖҮРГІЗЕТІН КӘСПОРЫНДАРДЫ СТРАТЕГИЯЛЫҚ БАСҚАРУ ТЕТІГІН ЖЕТІЛДІРУ

Ж. Т. Алиева¹, А. М. Есиркепова², И. С. Полежаева²

¹«Нархоз Университеті» АҚ, Алматы қаласы, Қазақстан,

²М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік университеті, Шымкент, Қазақстан

Түйін сөздер: автокөлікті жөндеу, стратегиялық басқару, үйлестіру моделі.

Аннотация. Қазақстанда автокөлік санының едәуір өсуімен байланысты және дағдарыстың құбылысы автокөлік құралдарын жөндеу қажеттілігі өсіп отыр. Автокөлік қазіргі өнертабыстың өзге түрлерінен жоғары деуге болады. Автокөлік және оған қатысты салалардың дамуы бір ғасыр бұрын басталған және бүкіл әлемдегі экономикалық өсуіне етті. Мобильділік барлық елдерде жетістіктің іргетасы болып табылады. Бұл өз кезегінде әр қоғам өзінің зерделілігімен көліктің тарихи дамуына алғысымен қарауы қажет. Әлбетте, 20-ғасырдың мобильдік ерекшелігінің бірі автокөлік болып табылады. Қазақстандықтардың көп бөлігі бүгіндікке автокөліктің жеке қажеттілігінде және жұмыста қолдану барысында оның экономикалық тиімді және ыңғайлы болуын қалайды. Автокөлік экономикалық және мәдени жағынан ең бағалы актив деуге болады. Соған байланысты автокөлік құралдарына техникалық қызмет көрсету және жөндеумен айналысатын кіші және орта кәсіпкерлік субъектілерінің қызметі жана деңгейге шығуы керек. Ал бұл тек даму, басым бағытын бөліп көрсететін мақсаттарды бөлу және үздіксіз жетілу әрекетінің стратегиясы бар болған жағдайда ғана мүмкін. Мақалада автокөлік жұмысының тиімділігі көрсеткіштері, ҚР және ОҚО тіркелген көлік құралдарының техникалық қызмет көрсетуі және жөндеу жұмыстарымен айналысатын шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғаларының саны, автожөндеу кәсіпорындарын басқару стратегиясын жасау бойынша ұсыныстар берілген.

Көлік жөндеу қызметін ұсынушы кәсіпорындарында стратегиялық басқару, кейбір жағдайларда жоспарланған және жоспарланбаған болуы мүмкін. Стратегиялық басқару бірнеше деңгейлерде жүзеге асырылады: жалпы корпоративтік стратегия және жеке бизнес-стратегиялар. Стратегиялық басқару, тұжырымдамалық секілді, талдамалық ойлау үрдісін қамтиды.

Бұл жұмыста ұсыныстар, көлік жөндеу кәсіпорындарының стратегия моделінің оптимизациясы және нақты эвристикалық және мета-эвристикалық бағдаржол көмегімен әзірленген. Моделдер және талдаулық және статистикалық жас қысқартулары, жақсарту факторлары әзірленген және бұл зерттеудегі негізгі салым ретінде қарастырылуы мүмкін.

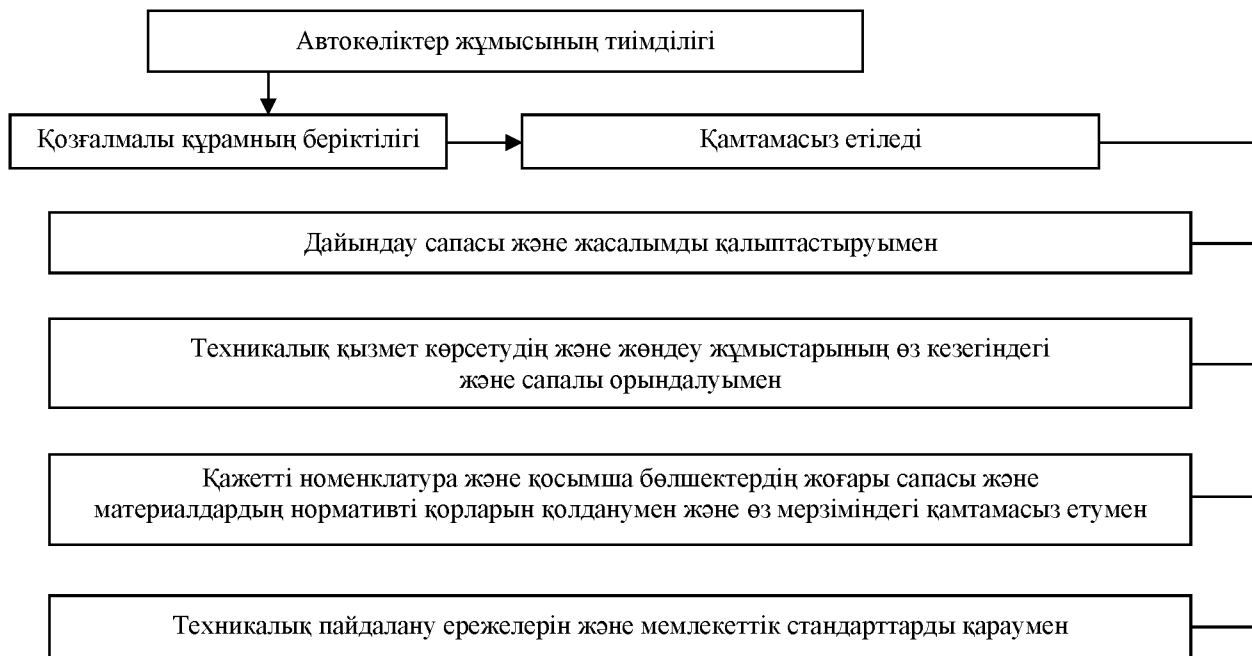
Негізінен, келесі жағдайлар өндіріледі:

1. Алдыңғы зерттеулерді кеңейту негізінде құрылған, оптимизацияның екі моделі. Модельдің оптимизациясы динамикалық бағдарламалау көмегімен шешілген. Бұл моделдер, сондай ақ, оптималды сауықтырылған техникалық қызметке жетудің жалпы негізін және саясаттың ауыстырылуын қамтамасыз етеді, сонымен қатар, жүйенің кез-келген түрі моделінің негізгі тұйықталған нысанында модификациялар негізінде қолданылуы мүмкін.

2. Көпмақсатты үйлесімділік. Модель инженерлі экономиканың түсініктері және базалық болжамдарын жинақтау негізінде әзірленген. Бұл модель көпмақсатты орын басулар көмегімен оптимизацияланған, сонымен қатар, бұл оптимизациялық жанасуларды салыстыруға мүмкіндік беретін, көпмақсатты дерекқордың еліктеуін босандатумен байланысты.

3. Оптимизация моделінің параметрлерін бағалау үшін, параметрлерді жақсарту факторын төмендету және жасты бағалау үшін талдаулық модель дами береді. Бұдан басқа, берілген іс-жосық, техникалық қызмет көрсету бойынша аяқталмаған жұмыс себебінен, кез-келген жалпы құрауыштар, коэффициенттің жақсартылуын бағалау үшін әзірленген.

Нәтижесінде, бұл зерттеу, әзірленген моделдерді қолдану және ауыстыру кестесіндегі оптимизациялау моделінің нәтижесінде, осы зерттеу жағдайындағы қызмет көрсетудің осы саясатымен салыстыру негізінде жүргізіледі [1]. Автокөліктердің жұмыс жасау тиімділігі келесі 1-суретте көрсетілген, өз кезегінде ол төменде көрсетілген жолдармен қамтамасыз етіледі.

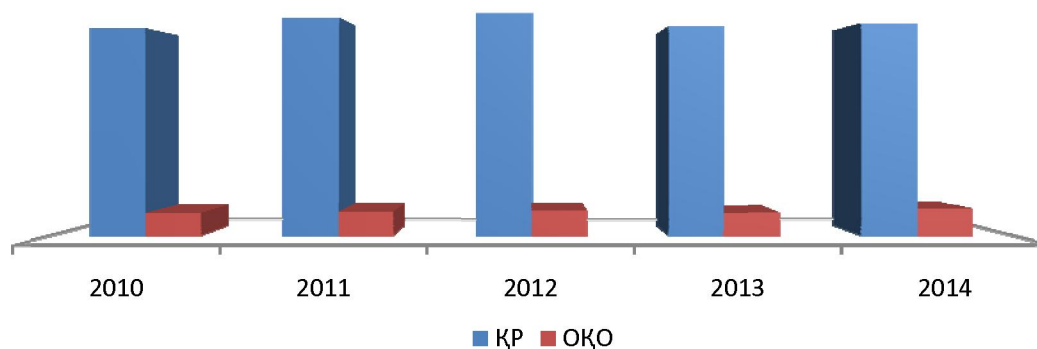

1-сурет – Автокөлік жұмысының тиімділігі

Көлік құралдарын ұстау және жөндеуі, автокөлік құралдары уақыт келе қиын және бұл үшін алдыңғы технологияларды пайдалану болып табылатындықтан автокөлік иелері үшін ауқымды мәселе болып табылады.

Мамандандудың жоғары дәрежесін болжайтын сектор болғандықтан, осы саланың жұмысшыларын оқыту қажет болады [2]. Бұл тәуекелділіктерді тиімді басқаруды марапаттайды және жұмысшыларды қорғау үшін заң күшімен бақыланып, реттелінетін болғандықтан, сала ішінде басты ролді қауіпсіздік алады. Мысалы, ауыр жүктегі жұмыстарды және дәнекерлеу жағдайында қажетті қол жұмыстарының көлемінен тәуекелділіктің жоғары дәрежесі болады.

Көлік құралдарының техникалық қызмет көрсетуі және жөндеу жұмыстарымен айналысатын, ҚР және ОҚО тіркелген шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғаларының саны 2-суретте келтірілген.

Ескерту. ҚР Статистика Агенттігінің мәліметтері негізінде құрастырылған.

2-сурет – Көлік құралдарының техникалық қызмет көрсетуі және жөндеу жұмыстарымен айналысатын, ҚР және ОҚО тіркелген шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғаларының саны, бірлік

Көлік құралдарының техникалық қызмет көрсетуі және жөндеу жұмыстарымен айналысатын, тіркелген шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғаларының негізгі сапалы көрсеткіштері 1-кестеде көрсетілген.

1-кесте – Көлік құралдарының техникалық қызмет көрсетуі және жөндеу жұмыстарымен айналысатын, тіркелген шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғалар бойынша сапалы көрсеткіштер

	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Шағын кәсіпкерліктің заңды тұлғалары</i>					
Орташа саны, мың дана	2,79	3,38	2,97	5,56	2,45
Еңбек өнімділігі, мың теңге	1282,18	938,91	914,53	1129,56	1817,99
<i>Орта кәсіпкерліктің заңды тұлғалары</i>					
Орташа саны, дана	2253,53	663,52	4180,78	5888,24	3560,75
Еңбек өнімділігі, млн теңге	55,05	73,65	73,43	19,31	19,30
<i>Шағын және орта кәсіпкерліктің заңды тұлғалары</i>					
Орташа саны, мың дана	3,40	4,17	3,78	6,10	3,07
Еңбек өнімділігі, мың теңге	1467,43	884,34	1643,73	1726,72	2217,08
<i>Ескерту. Автормен ҚР Статистика комитетінің мәліметтері негізінде құрастырылған.</i>					

Осылайша, жүргізілген талдау, Қазақстан Республикасы секілді Оңтүстік қазақстан облысында да автокөлік қызметтері сферасының дамуына әсер беретін, айтарлықтай факторлар санын көрсетті. Бұл дегеніміз: автокөлік санының жыл сайынғы артуы, 100 адамға автокөліктің артуы, аймақтардағы автокөліктердің артуы, жол-көліктік оқиғалар, автокөлік жолдарының ұзақтығы, автожолдарды жөндеу аясында мемлекет саясаты, жалпылама пайдалануға сәйкес автокөліктік жолдарды берік орнатудың жиілігі.

Бұл үшін, өндіріс үрдісіндегі техникалық қызмет көрсетудің сауықтыру кестелерін сипаттайтын, оптимизация моделін әзірлеу қажет. Авторлар, басқарудағы немесе бақылаудағы толық бас тартудағы құрауыштың екі түрлі жағдайларын қарастырады. Олар, бас тартуды кездейсоқ шама ретінде жасауды және оларды гамма-үлестірімдер ретінде қарастыру уақытына өтуді қарастырады. Бұдан басқа, олар өздерінде жас жағдайын, жалпы құндағы минимизацияның оптимизация моделіндегі тұжырымдама негізінде үйлестіреді және оны сауықтыру қызметін көрсетудің оптималды кестесін алу үшін, оптималдылық шарттарын пайдалану жолымен шешеді. Нәтижесінде, олар өзінің әдістемесінің тиімділігін көрсету үшін, бірнеше мысалдарды ұсынады [3].

Автокөлік жөндеу кәсіпорындарының стратегиясы, стратегиялық функциялардың кезегімен жүзеге асырылуын ұсынады: олар, стратегиялық баламаларды талдау және баға қоюға негізделген стратегиялық жоспарлау; стратегиялық бақылауды және стратегиялық жоспарды жүзеге асыру.

Тұтастай алғанда, автокөлік жөндеу кәсіпорындарының стратегиялық басқаруы, стратегиялық функциялардың кезегімен жүзеге асырылуын ұсынады (3-сурет).

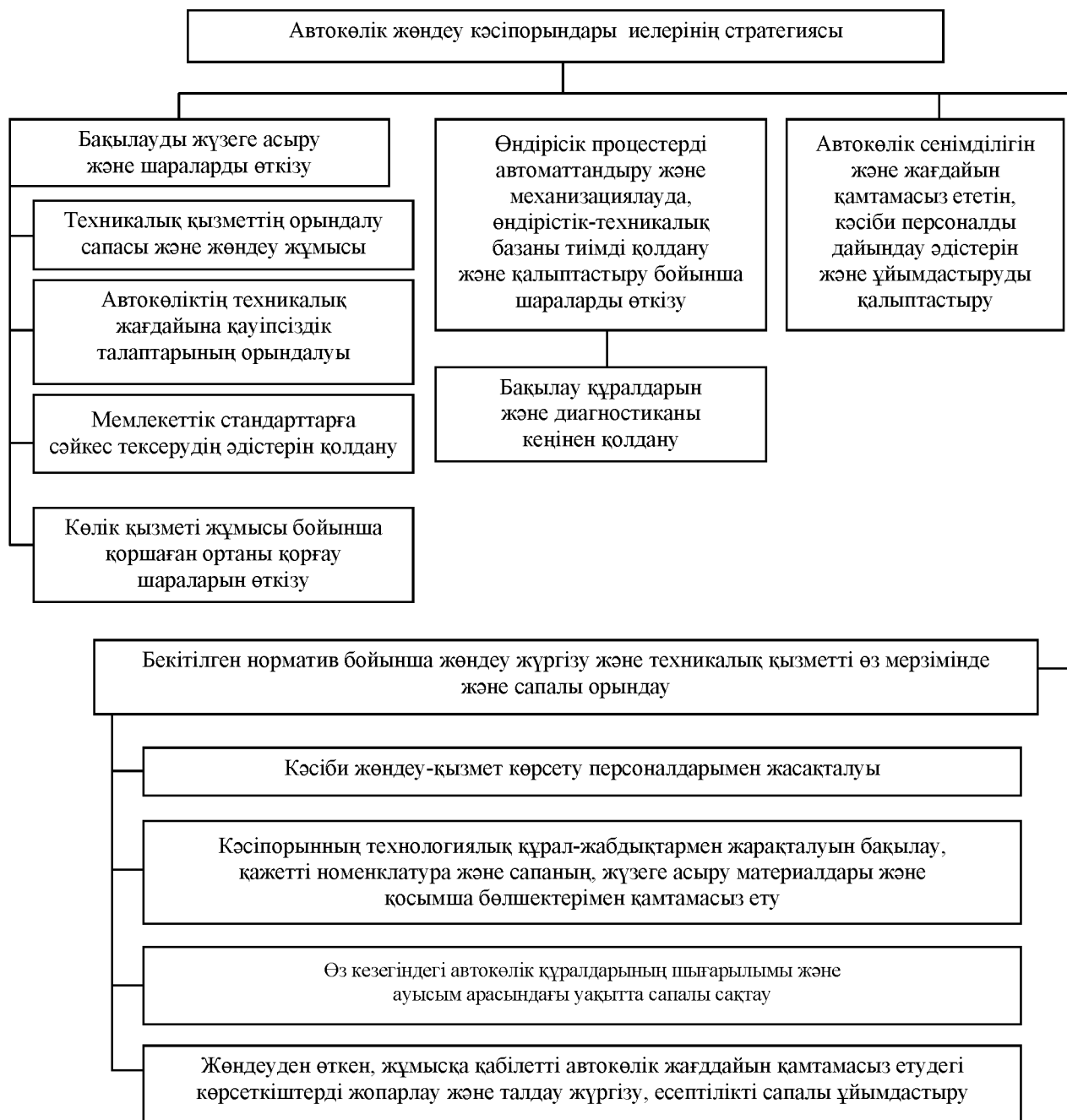

3-сурет – Көлік жөндеу қызметі аясындағы стратегиялық басқару

Автокөлік жөндеу кәсіпорындары иелерінің стратегиясы 4-суретте көрсетілген.

Соңғы жоспарлау бойынша қызмет көрсету оптимизациясының әзірленген сауықтыру моделі, жоспарлаудың әрбір кезеңіндегі жүйенің беріктілігін бағалау үшін, бас тарту интенсивтілігінің жақсартулары және арту коэффициенті негізіндегі кең көлемді бас тартулардың рекурсивті санымен анықталады. Бұдан басқа, олар, техникалық қызмет көрсету бойынша сауықтыру жұмысының жалпы құны және әрбір кезеңдегі факторларды жақсарту және қажетті сенімділік функциясы болып табылатын көрсеткішпен көрсетіледі деп ойлайды. Нәтижесінде, олар модельдің оптимизациясына тәсілдемені модельдеуді пайдаланады және де айта кетерлік жайт, есептеу нәтижелері, дүкен жұмысын жоспарлау жүйесін шешудегі қызмет көрсетуді қолдауға пайдалануы мүмкін.

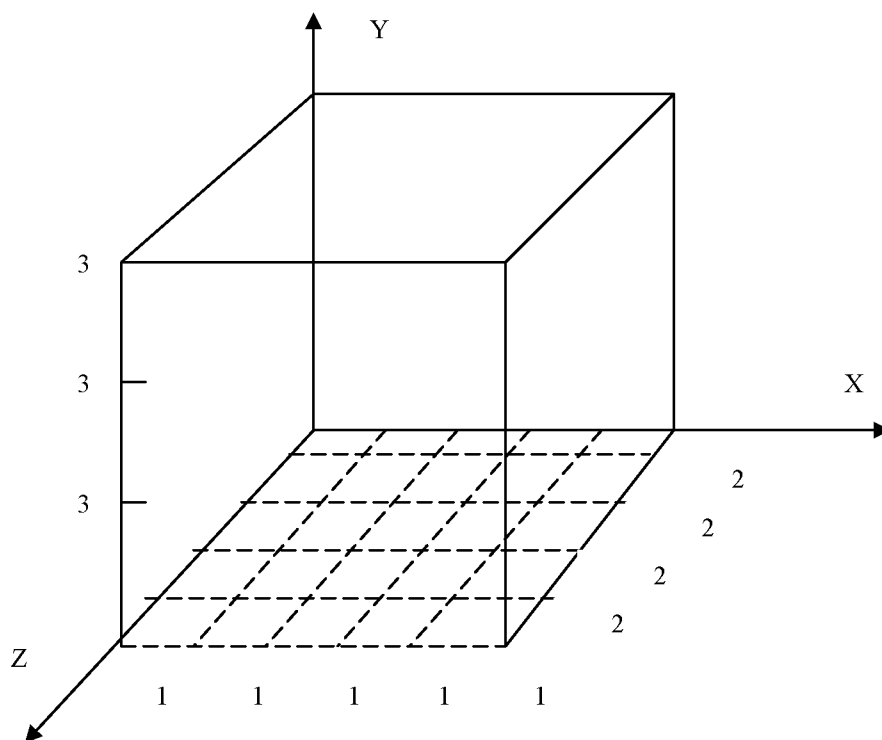
Кеңістіктегі күрделі мәселелердің параметрлерін шешу және үйлестіру үшін, көлікті жөндеу жұмыстарымен айналысатын, кәсіпорынды басқару стратегиясын жүзеге асырудың үшөлшемді моделі ұсынылады, мұнда X – басқару мақсаттарының құрауыштары, Y – шешімдерді қамтамасыз ететін құрауыштар, Z – стратегия деңгейлері.

4-сурет – Автокөлік жөндеу кәсіпорындары иелерінің стратегиясы

Әрбір куб – стратегияның әрбір деңгейі үшін шешуге қажетті мәселе. Автокөлік кәсіпорындарының стратегиясын жүзеге асыру бағыттары және үйлестіру моделі 5-суретте көрсетілген.

Талдау моделі, жалпы шығындар функциясын азайту есебінен жалға алынған жабдықтардың қызмет көрсетуіндегі оптималды кестесін табу үшін қолданылады. Олар техникалық қызмет көрсетудің сауықтыру және түзетуші іс-әрекеттері негізінде анықтайды, олардың әрқайсысы бір-бірімен байланысты, одан кейін, қарастырылатын сұрақтардың бұзылуымен байланысты шығындардың пәнальтимен бірге қызметтерден бас тарту интенсивтілігін төмендету тұжырымдамасын қарастырады.

1.1. Көлік жөндеу қызметінің сапасын жоғарлату	2.1. Әдістемелік қамтамасыз ету	3.1. Стратегияны әзірлеу
1.2. Техникалық жабдықтармен қамтамасыз етілуі	2.2. Қормен қамтамасыз ету	3.2. Стратегияны жүзеге асыру
1.3. Жұмысшылардың біліктілігін жоғарлату	2.3. Ақпараттық қамтамасыз ету	3.3. Стратегияны бақылау және түзету
1.4. Сертификаттау	2.4. Құқықтық қамтамасыз ету	
1.5. Жөндеуден кейінгі қызмет көрсету		

5-сурет – Автокөлік кәсіпорындарының стратегиясын жүзеге асыру бағыттары және үйлестіру моделі

ӘДЕБИЕТ

- [1] Ерохина Л.И. Основы организации обслуживания на предприятиях сферы сервиса: учеб. пособие. – Тольятти: Изд-во ПТИС МГУС, 2001. – 144 с.
- [2] Маркова В.Д. Маркетинг услуг. – М.: Финансы и статистика, 1996. – 128 с.
- [3] Бычков В.П. Эффективность производства и предпринимательство в автосервисе: учебное пособие. – Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007. – 304 с.

REFERENCES

- [1] Erohina L.I. Osnovy organizatsii obsluzhivaniya na predpriyatiyah sfery servisa : ucheb. posobie. Tol'yatti : Izd-vo PTIS MTUS, 2001. 144 p.
- [2] Markova V.D. Marketing uslug. M. : Finansy i statistika, 1996. 128 p.
- [3] Bychkov V.P. Effektivnost' proizvodstva i predprinimatel'stvo v avtoservise : uchebnoe posobie. Tambov: Izd-vo Tamb. gos. tekhn. un-ta, 2007. 304 p.

КЛАССИФИКАЦИЯ И СТРУКТУРА АВТОРЕМОНТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ

Ж. Т. Алиева¹, А. М. Есиркепова², И. С. Полежаева²

¹АО “Университет Нархоз”, Алматы, Казахстан,

²Южно-Казахстанский государственный университет им. М. Ауэзова, Шымкент, Казахстан

Ключевые слова: ремонт автотранспорта, стратегия управления, оптимизационная модель

Аннотация. В связи с значительным ростом числа автомобилей в Казахстане и проявившимися кризисными явлениями необходимость в ремонте автотранспортных средств возрастает. Автомобиль можно назвать больше, чем любое другое современное изобретение. Автомобиль в тандеме с соответствующими отраслями промышленности, начало свое существование более чем век назад и несоизмеримо повлияло на

экономическое развитие во всем мире. Мобильность является краеугольным камнем прогресса во всех странах. Отсюда следует, что необходимым условием разумного понимания любого общества является признательность за историческую эволюцию транспорта. Очевидно, что отличительной чертой мобильности в мире в 20-ом веке является автомобиль. Большинство казахстанцев сегодня зависят от экономической эффективности и удобства использования автомобиля для личного удовольствия и работы. Автомобиль стал самым ценным активом, как в культурном, так и экономическом смысле.

В этой связи деятельность субъектов малого и среднего предпринимательства, занимающихся техническим обслуживанием и ремонтом автотранспортных средств, должен выйти на новый уровень. А это возможно лишь имея стратегию развития, постановку целей с выделением их приоритетов, постоянным поиском и проблем и попыткой непрерывного совершенствования. В статье представлены показатели, влияющие на эффективность работы автотранспорта, приведена численность занятых в сфере малого и среднего предпринимательства в РК и ЮКО, занимающихся техобслуживанием и ремонтом транспортных средств, даны рекомендации по разработке стратегии авторемонтных предприятий.